

– Dummare av TV-sjåing

MEDIA. Forskarar meiner å ha funne ein samanheng mellom prestasjonane til norske gutar på Forsvarets «iq-test» på sesjon og tilgangen dei hadde på kabel-tv i barndommen.

– Vi fann ut at jo større auke i kabel-tv-dekning det hadde

vore i kommunen, desto meir hadde iq-scoren falle for gutane, seier Øystein Hærnes, som er ein av forskarane bak studien frå Frischsenteret, til Dagens Næringsliv. Utbygginga av kabel-tv-nettverket starta på starten av 1980-talet.

FOTO: REUTERS / NTB SCANPIX

Åtte av ti nordmenn bekymra

KLIMA. Ei undersøking gjennomført av miljøorganisasjonen WWF, viser at 78 prosent av nordmenn er bekymra for korleis klimaendringane vil påverke dei og dei neste generasjonane.

Drygt halvparten av dei spurde, 52 prosent, seier dei tenkjer på

klimaforandringane minst éin gong i veka, skriv Dagsavisen.

Eit solid fleirtal seier i undersøkinga at dei er villige til å bidra til å stogge klimaendringane. 74 prosent er innstilt på å hjelpe til med å halde den globale temperaturen under 2 grader.

– Kan endre folks reisevaner

Det urbane menneskets ønske om å komme seg ut i naturen kan skape muligheter for reiselivsbedrifter, mener reiselivsprofessor Peter Fredman.

Peter Fredman er professor innen naturbasert reiseliv. Han jobber med verdiskaping basert på naturopplevelser og mener det er mye ugjørt innen reiselivsopplevelser i Norge. Vi har med andre ord mye å se frem til i det grønne skiftet, mener han.

– **Hvorfor er din forskning viktig for det grønne skiftet?**

– Stadig flere vokser opp i byer og tettbygde strøk. Det øker ønsket om å komme seg ut og bruke naturen. Samtidig vil vi helst å få stadig mer tilrettelagte og organiserte opplegg for naturopplevelser. Dette gir muligheter for å utvikle naturbasert reiseliv, med mange dimensjoner av økonomiske verdier.

– Forskingen min går ut på å forstå hva som skal til for å få mennesker ut i naturen, hvordan vi kan tilrettelegge for bedriftsutvikling som svarer på disse behovene og hvordan ulike interesser påvirkes av reiselivsutvikling.

– Naturbasert reiseliv handler om naturopplevelser og ligger derfor i skjæringsfeltet mellom folks ferie- og fritidsbruk, næringsutvikling og naturforvaltning. I det grønne skiftet vil menneskers erfaring og verdsettelse av naturen være et viktig bidrag. Det urbane menneskets ønske om å komme seg ut i naturen kan skape muligheter for reiselivsbedrifter, og det vil bli behov for spesialkompetanse og innovasjon innen reiselivsnæringen fremover.

– Vi forskere interesserer oss blant annet for grenseoppgangen mellom reiselivsbedrifters økonomiske interesser og friluftsansjoners sosiale rolle i naturen. Vi ser på reiseliv og bruk av norsk natur i en større sammenheng og

på hvordan ulike interesser kan forenes. Håndtering av konflikter mellom ulike interessenter blir en konsekvens av utviklingen. Er det for eksempel mulig å sette en verdi på naturopplevelser?

– **Sett fra ditt ståsted, hvilke endringer tror du blir viktige i tiden fremover?**

– Det grønne skiftet kan bidra til å endre folks reisevaner. Et mer miljøvennlig reiseliv vil føre til at vi reiser på færre lange reiser, men at de gjerne varer lenger. Blir vi lenger i et land, lærer vi landet og naturen å kjenne på en helt annen måte enn om vi haster gjennom viktige severdigheter. Det grønne skiftet kan også gjøre at flere legger ferien i eget land – og reiser på annen måte enn med fly. I Norge kan det være med på å skape arbeidsplasser og innovasjon i distriktene.

– Å bo i store byer kan være mer miljøvennlig og energieffektivt enn å bo spredt. Tett bebyggelse gjør det lettere og mer effektivt å bygge infrastruktur. Med en mer urban fremtid vil flere etterlyse muligheter for å komme seg ut i naturen raskt, effektivt og tilrettelagt. Reiselivsnæringen vil da kunne tilby mer helhetlige opplevelser.

– I dag ser vi bare begynnelsen og kan forvente at det kommer til å bli flere turistaktiviteter og nye nisjer innen reiselivet. For eksempel eventyropplevelser, opplevelser av dyr, løyper og led eller events og festivaler.

– Det fører til behov for blant annet ulik utrustning, nye destinasjoner, guiding og service. Pakkeløsninger vil bli mer etterspurt fremover. Med et bredt spekter av aktiviteter i et moderne reiseliv ligger kommersialiseringsmulighetene til rette, og vi vil se en profesjonalisering av naturbasert reiseliv i det grønne skiftet.

METTE RISBRÅTHE
kommunikasjonsrådgiver ved NMBU

Fakta

Det grønne skiftet

- * **Norge står foran** det som omtales som et grønt skifte.
- * **Vi har mange** muligheter til å utvikle landbruk, havbruk og skogbruk til å bli en motor i det grønne skiftet.
- * **Svaret ligger i** bioøkonomien. Vi har overflod av biologiske ressurser som kan utnyttes i bærekraftige kretsløp i produksjon av mat, energi og produkter.
- * **Det kan gjøre** oss mindre avhengig av oljen.
- * **I denne artikkelserien** har vi utfordret forskere ved NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet til å fortelle hvordan bioøkonomien er med på å forme deres forskerhverdag.

DET GRØNNE SKIFTET

Akkurat som vår avhengighet av olje har påvirket mange sektorer, så vil et grønt skiftet skape muligheter og utfordringer. I denne artikkelserien har vi utfordret forskere ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) til å fortelle hvordan bioøkonomien er med på å forme deres forskerhverdag.

Peter Fredman er professor innen naturbasert reiseliv. Han er nummer 10 ut i denne serien.

Bjørnen sover: En bjørn i hiåpningen ser ut som den helst vil sove videre.

FOTO: JON M. ARNEMO

Instrumenter: Sensorer for hjerterefrekvens og temperatur.

FOTO: FRODE SKÅR

at og drikke

takt mellom en litt gretten bjørn og overraskede jegere med våpen. Det kan få uheldige konsekvenser, forklarer Alina.

Økt kunnskap og informasjon rundt disse forholdene kan bidra til å redusere faren for at mennesker blir skadet av bjørner, tror hun.

Størrelsen avgjør

Under hiperioden er bjørnene inaktive, med redusert kroppstemperatur. Normal kroppstemperatur er 37,5 grader, men når bjørnen går i dvale, synker den til mellom 32 og 34 grader. Pulsen faller fra 60–70 slag i minuttet til mellom 10 og 20 slag.

– Vi fant en litt overraskende sammenheng mellom kroppsstørrelse og kroppstemperatur. I teorien skal det ikke være noen slik sammenheng hos pattedyr, men vi ser at de minste bjørnene hadde den laveste kroppstemperaturen i hiet og gikk i dypere dvale enn

bjørnene med større kroppsvekt. Det ser ut til at de minste bjørnene taper mest varme og derfor går i hi litt før de store og kommer ut igjen litt senere. Analysene av dataene viser også at de minste bjørnene har høyest kroppstemperatur om sommeren, sier Evans.

Allerede midt på vinteren starter en langsom økning i kroppstemperaturen, og to måneder før bjørnene kommer ut av hiet begynner en normalisering av hjer-teaktiviteten. Med økt kroppstemperatur blir det til slutt for varmt i hiet, og bjørnene avslutter sin lange vintersøvn.

– Mens det er klimaet som i størst grad påvirker når bjørnen går i hi om høsten, er det altså bjørnens fysiologi som bestemmer når bjørnene kommer ut av hiet, sier Evans.

FRODE SKÅR
Høgskolen i Hedmark

Urban fremtid: – Med en mer urban fremtid vil flere etterlyse muligheter for å komme seg ut i naturen raskt, effektivt og tilrettelagt, sier NMBU-professor Peter Fredman.

FOTO: NTB SCANPIX